

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної
науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
Кафедра кримінального процесу

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Кафедра юстиції

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури
НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ ЮРИСТІВ
ГО «СТАЛЕ ПРАВОСУДДЯ»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

Харків
«Право»
2025

Відповідальна редакторка *Л. М. Москвич*

Актуальні проблеми судового права : матеріали X міжнар.
А43 наук.-практ. конф. (25 квіт. 2025 р.) / [відп. ред. Л. М. Москвич] ;
Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. кримін. процесу ;
Навч.-наук. ін-т права Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, Каф. юстиції ;
Нац. ун-т «Одеська юрид. акад.», Каф. орг. суд., правоохорон.
органів та адвокатури ; Нім.-Укр. об-ня юристів ; ГО «Стале правосуддя». –
Харків : Право, 2025. – 376 с.

ISBN 978-617-8612-04-7

Збірник містить матеріали Десятої міжнародної науково-практичної конференції з актуальних проблем судового права, у якій взяли участь відомі вітчизняні та зарубіжні науковці та практики. Організаторами заходу виступили кафедра кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кафедра юстиції ННІ права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», Німецько-Українське об'єднання юристів і ГО «Стале правосуддя». В основу видання покладено доповіді, виголошені учасниками конференції, які торкаються різноманітних аспектів судового права.

УДК 349.42

Матеріали викладено в авторській редакції.
Відповідальність за їхню якість, достовірність,
відсутність текстових запозичень несуть автори.

Відеозапис конференції за посиланням:

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2025

ISBN 978-617-8612-04-7

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2025

Підсумовуючи, варто наголосити: участь правоохоронних органів у перехідному правосудді – не лише питання компетенції чи ефективності, а й питання легітимності держави. Успіх трансформаційного процесу значною мірою залежить від того, наскільки правоохоронці здатні діяти в інтересах суспільства, дотримуючись принципів справедливості, прав людини та верховенства права. Україна, перебуваючи у стадії важкого конфлікту, має всі підстави для розроблення власної, зваженої та ефективної моделі участі правоохоронної системи в перехідному правосудді, спираючись на міжнародний досвід та власні реалії.

Зетко Б. І.

магістр права, Чернівцігаз, м. Чернівці

СПРАВЕДЛИВІСТЬ СУДОВОГО РІШЕННЯ ЯК ОДИН ІЗ ПРИНЦИПІВ ПРАВОСУДДЯ

Судове рішення, яким закінчується розгляд справи, є найважливішим актом судової влади. Як вбачається з п. 2 Постанови Пленуму ВСУ «Про судове рішення у цивільній справі» № 14 від 18.12.2009»: «Рішення суду як найважливіший акт правосуддя покликане забезпечити захист гарантованих Конституцією України прав і свобод людини та здійснення проголошеного Основним Законом України принципу верховенства права» [1].

Варто відмітити, що юридична природа судового рішення та його властивості як одного із актів правосуддя доволі часто досліджувались науковцями. В свою чергу, такими дослідженнями не охоплено деякі аспекти, наприклад, властивість судового рішення – справедливість. Хоча і дослідження питання справедливості судового рішення на сьогодні не на достатньо високому рівні, однак все ж таки деякі науковці присвячували свої роботи цій темі. Зокрема, такі як Шелевер Н. В., Тарасишина О. М., Кучинська А. О., Бережанський Г. І., Ткачук О. Р., та інші.

Проте, усі ці роботи присвячені більше дослідженню справедливості судового розгляду справи, і лише опосередковано охоплюють саме судове рішення. Таким чином, метою дослідження є аналіз справедливості судового рішення, розкриття змісту цієї властивості та визначення її ролі.

Серед норм чинного законодавства, відсутнє конкретне визначення «справедливість судового рішення». Для його розкриття слід звертатися

до позицій науковців. Так, наприклад свого часу Гурвич М. А., вказував, що справедливість судового рішення виражається у «підтвердженні існування чи не існування спірного права, не заперечуючи наявності у цьому підтвердженні й наказу» [2, с.123]. Така позиція підтримувалась і іншими вченими, і загалом зводилась до того, що справедливість у рішенні – це захист прав.

Чинне законодавство України, не закріплює прямого визначення «справедливості» судового рішення, вказуючи, лише на те, що : «Судове рішення повинно ґрунтуватися на засадах верховенства права, бути законним і обґрунтованим» (ст. 263 Цивільного процесуального кодексу України – далі ЦПК України) [3].

В свою чергу, у ч.1 ст.4 ЦПК України закріплюється, що одним із завдань цивільного судочинства є «справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави» [3]. Аналогічного змісту є і положення Кодексу адміністративного судочинства України та Господарського процесуального кодексу України.

Найбільше вказівок на «справедливість судового рішення» міститься у Кримінальному процесуальному кодексі України (далі – КПК України). Так, наприклад у частині 3 статті 337 вказується, що «З метою ухвалення справедливого судового рішення та захисту прав людини і її основоположних свобод суд має право вийти за межі висунутого обвинувачення, зазначеного в обвинувальному акті, лише в частині зміни правової кваліфікації кримінального правопорушення, якщо це покращує становище особи, стосовно якої здійснюється кримінальне провадження» [4].

Також, п.1 ч.1 ст.410 КПК України визначається, що «неповним визнається судовий розгляд, під час якого залишилися недослідженими обставини, з'ясування яких може мати істотне значення для ухвалення законного, обґрунтованого та справедливого судового рішення, зокрема, у разі якщо: судом були відхилені клопотання учасників судового провадження про допит певних осіб, дослідження доказів або вчинення інших процесуальних дій для підтвердження чи спростування обставин, з'ясування яких може мати істотне значення для ухвалення законного, обґрунтованого та справедливого судового рішення» [4].

Отже, як бачимо, у чинному законодавстві України хоча і згадується про таку властивість судового рішення як справедливість, однак не на-

дається її визначення та характеристики. Саме тому, ми спробуємо розкрити її зміст.

Перш за все, варто зазначити, що справедливість судового рішення тісно пов'язана із також засадою як справедливий судовий розгляд. Однак, чи можна їх ототожнювати та вважати єдиним цілим?

Так, такі науковці як Козявін А., та Горевой Є., вважають, що справедливість під час здійснення судочинства може бути розглянута з двох позицій, а саме як процесуальна справедливість (тобто прийняття рішень відповідно до вимог рівності процесуальних можливостей сторін), а також як рішення (тобто відповідність рішень, що приймаються на основі правових норм, вимогам моралі) [5, с.197].

Важливим є думка судді ЄСПЛ Лукіса Г. Лукайдеса, щодо розуміння справедливості судового рішення. Так, він вказує, що право на справедливий суд також включає право на справедливий результат або вирок. Нерозумно, щоб угода гарантувала належну правову процедуру в судовому процесі та судовому переслідуванні, водночас залишаючи позивачів і відповідачів уразливими до наслідків судового процесу. Такий підхід може призвести до того, що справедливий суд закінчиться явно несправедливим або необґрунтованим результатом [6, с. 10–11].

На думку деяких науковців, держава повинна забезпечити, шляхом відповідного та розумного перегляду протягом розумного періоду часу, що рішення судів є справедливими. Зрозуміло, що буде прийнято значну кількість рішень у сфері забезпечення правосуддя. На нашій території ще є справи, які потребують розгляду. Це стосується як нормативно-правової діяльності, так і розробки правозастосовних підходів, виправданих часом і досвідом ЄСПЛ. У законодавчому полі необхідно запровадити більш жорстку відповідальність для суддів, які виносять необґрунтовані судові рішення, закріпити конституційний принцип можливості оскарження судових рішень в апеляційному та касаційному порядку, розробити відповідні інструменти. У сфері кримінального переслідування очікується, що модернізовані суди працюватимуть на основі фундаментальних принципів європейської юриспруденції, таких як справедливість і правова визначеність [7, с. 245–246].

Отже, проаналізувавши думки багатьох науковців, можна сказати, що справедливість судового рішення та право на справедливий розгляд справ у суді дуже тісно пов'язані. Ми однозначно погоджуємося із тим, що формальний аспект права на справедливий суд демонструє кінцеву мету та призначення правосуддя. Інститут суду, який виник на запит

суспільства щодо вирішення суперечок і конфліктів у правовому полі, вимагає саме вірного, правового та справедливого рішення, яке б забезпечило захист порушених прав особи, яка звернулася до суду. Проте, все ж таки, справедливість судового рішення, це характеристика саме судового рішення, яка є самостійною вимогою до змісту рішення.

Отже, справедливість судових рішень можлива лише на підставі суворого дотримання чинного законодавства, та усіх принципів судочинства: верховенства права, справедливого судового розгляду, рівності сторін, тощо.

У сучасних дослідженнях зазначається, з чим ми цілком і погоджуємось, що справедливість набуває значення правового принципу тією мірою, якою вона втілюється у нормативно-правовому способі регулювання, на тих основах відповідності, рівності і всього, що властиве побудові правової доктрини. Проте, справедливість може не співпадати з законністю. Буває так, що в рамках закону суддя знаходить рішення, вірне з погляду форми права, яке без урахування індивідуальних особливостей випадку може бути несправедливим. Разом з тим, при розгляді різних категорій справ, критерій толерантності залишається рівним для всіх.

Таким чином, можна сказати, що справедливість, як властивість судового рішення, має в юридичній практиці самостійне значення, і на нашу думку потребує обов'язкового законодавчого закріплення.

Список використаної літератури:

1. Постанова Пленуму ВСУ «Про судові рішення у цивільній справі» № 14 від 18.12.2009. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-09#Text>
2. Гурвич М. А. Судове рішення. Теоретичні проблеми . М. : Юрид. лит., 1976. 260 с.
3. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004р. № 1618 – IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
5. Гуйван П. Д. Право на справедливий суд: сутність та темпоральні виміри за міжнародними стандартами. Харків : Право, 2019. 584 с.
6. Лукайдес Л. Справедливий судовий розгляд. Коментар до п. 1 ст. 6 Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод. Юстиція. 2004. № 2. С. 10–11.

7. Шелевер Н. В. Справедливість – обов’язкова вимога судового рішення. *Право і суспільство*. №6. 2021. С.22–27

Кісліцина І. О.,
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури
Національного університету
«Одеська юридична академія»*

ДОБРОЧЕСНІСТЬ СУДДІВ ЯК ГАРАНТІЯ ДОВІРИ ДО ПРАВОСУДДЯ: ЄВРОПЕЙСЬКІ ПІДХОДИ ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Доброчесність суддів є одним із фундаментальних чинників забезпечення довіри суспільства до судової влади. Доброчесність охоплює не лише юридичну неупередженість, а й моральні та етичні якості судді, включаючи чесність, незалежність, професіоналізм і особисту відповідальність. Ці риси формують не тільки внутрішній зміст суддівської діяльності, але й зовнішнє сприйняття довіри до правосуддя громадянами.

Доброчесність є багатогранним поняттям, яке охоплює сукупність морально-етичних якостей особи, що виявляються в її поведінці, рішеннях, стилі життя та професійній діяльності. У класичному філософському розумінні доброчесність (лат. *integritas, virtus*) розглядається як узгодженість внутрішніх переконань людини з її зовнішніми вчинками, чесність, цілісність, принциповість.

Зміст поняття «доброчесність» намагались пояснити філософи минулого. Так, наприклад, Аристотель трактував доброчесність як «золоту середину між крайнощами – як здатність діяти розумно, морально й відповідально». На його думку, «доброчесність – це свідомий вибір, що полягає в дотриманні середини щодо нас, визначеної розумом, тобто так, як її визначила б розумна людина» [1]. Платон зазначав, що «кожна доброчесність – це душевна гармонія, коли розум, мужність і бажання перебувають у згоді» [2]. Сократ вважав, що «доброчесність – це знання. Той, хто знає, що таке добро, не може чинити зле» [3].

Зміст

НАУКОВІ ТА ПРАКТИКИ

Бакаянова Н. М.	
ЗАХИСТ ПРОФЕСІЇ АДВОКАТА: СУЧАСНИЙ ВИМІР	3
Беспалько І. Л.	
ДЕЯКІ ПИТАННЯ УЧАСТІ СЛІДЧОГО У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ДОКАЗУВАННІ	9
Бондар І. В., Малярчук Л. С.	
ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ РЕЧОВИХ ПРАВ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ	14
Бондарєва М. В., Рабовська С. Я.	
ВИЗНАННЯ ПРАВ ЗАБУДОВНИКА В ПОРЯДКУ СПАДКУВАННЯ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ	18
Гансецька В. В.	
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ СУДДІВ: МОЖЛИВОСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ.....	22
Говоруха В. І.	
ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРФЕЙСУ ЗАПИТІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ЩОДО ІНФОРМАЦІЇ ПРО ТРАНСПОРТНІ ЗАСОБИ	25
Долинська Т. С.	
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ ПРИСЯЖНИХ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄВРОПИ	29
Дудченко О. Ю.	
РОЛЬ І ПОТЕНЦІАЛ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У РЕАЛІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ ПЕРЕХІДНОГО ПРАВОСУДДЯ: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ	32
Зетко Б. І.	
СПРАВЕДЛИВІСТЬ СУДОВОГО РІШЕННЯ ЯК ОДИН ІЗ ПРИНЦИПІВ ПРАВОСУДДЯ.....	34
Кісліцина І. О.	
ДОБРОЧЕСНІСТЬ СУДДІВ ЯК ГАРАНТІЯ ДОВІРИ ДО ПРАВОСУДДЯ: ЄВРОПЕЙСЬКІ ПІДХОДИ ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ	38
Ковальчук І. С.	
ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ПРОКУРАТУРИ У СФЕРІ ОБОРОНИ	43